

Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský

Sídlo ústavu: Hroznová 63/2, 656 06 Brno

Oblastní odbor Opava, Jaselská 552/16, 746 01 Opava

Opava 13.5.2014
čj. UKZUZ 036230/2014

Zpráva č. 7 oblastního odboru OPAVA o výskytu škodlivých organismů a poruch za období od 5.5.–11.5.2014

1. Počasí

V průběhu celého týdne bylo poměrně chladno. Nejchladnější rána byla v pondělí a v úterý, kdy teplota klesla místy až slabě pod bod mrazu. V přízemní vrstvě byly mrazy četnější. V průběhu úterý se mírně oteplilo. Ranní minima se do konce týdne pohybovala od 5 do 10 °C, odpolední maximální teploty jen výjimečně mírně překročily 20 °C. Oblačnost byla velmi proměnlivá, od jasné až po zataženou oblohu. Srážky se vyskytovaly ve formě většinou slabých přeháněk. Srážky trvalejšího charakteru nebyly zaznamenány, ve vysokých horských polohách opět zasněžilo. Občas, zejména v noci na středu, foukal silný vítr.

2. Výskyt škodlivých organismů a poruch

Po příznivých podmínkách v průběhu zimy a jarní regenerace jsou porosty ozimů stále v dobrém zdravotním stavu, v naprosté většině vzrůstově i vývojově vyrovnané. Rovněž jarní ječmeny jsou zdravé, jen lokálně mírně přibržděné ve vývoji nedostatkem živin nebo vláhy v předchozím období. Výskyty houbových chorob i živočišných škůdců jsou až na výjimky slabé. Chladný průběh počasí prospívá více kulturním rostlinám než škodlivým organismům, a tak jsou změny ve vývoji chorob a živočišných škůdců minimální. Vzchází porosty kukuřice a brambor, v polích se prováděla zejména ochrana proti houbovým chorobám obilnin, bílé hnilobě řepky a šešulovým škůdcům v ozimé řepce.

OBILNINY

PŠENICE OZIMÁ (RF 32–45 BBCH, fáze 2. kolénka až jazýček praporcového listu viditelný)

Silný výskyt **padlí pšenice (*Blumeria graminis*)** byl zaznamenán v okrese Bruntál (Úvalno), výskyt v okrese Frýdek-Místek (Hodoňovice) je hodnocen jako střední.

Pozorování napadení listů se provádí při objevení posledního listu (37 BBCH), na počátku metání (51 BBCH) a v době květu (61 BBCH) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere vždy jedna průměrně vzrostlá, plodná odnož. Při prvních dvou pozorováních se z odnoží ve vzorku hodnotí napadení třetího listu shora, při třetím pozorování napadení horních dvou listů. Zaznamená se % napadených odnoží pšenice, při posledním pozorování se hodnotí index napadení pro jednotlivá listová patra.

Ošetří se porosty s více než 60 % napadených odnoží nebo při indexu napadení 40 a více % v době květu (61 BBCH).

Výskyty **septoriové skvrnitosti pšenice (*Mycosphaerella graminicola*)** jsou většinou slabé, střední výskyty zaznamenali v okresech Jeseník (Velká Kraš) a Prostějov (Němčice nad Hanou).

Sledování septoriové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (krátce po odkvětu) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 12 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

Rovněž výskyty **pyrenoforové skvrnitosti pšenice (*Pyrenophora tritici-repentis*)** jsou většinou slabé, ojedinělý střední výskyt byl pozorován v okrese Karviná (Starý Bohumín).

Sledování pyrenoforové skvrnitosti pšenice se provádí ve fázích 31–32 BBCH (1. až 2. kolénko), 37 BBCH (objevení posledního listu), 51 BBCH (počátek metání) a 71 BBCH (prvá zrna dosáhla poloviny konečné velikosti) na dvaceti rostlinách odebraných při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Sleduje se počet napadených listů a při posledním pozorování se určí index napadení pro dvě horní listová patra.

Ošetří se porosty s 5 a více % napadených listů, případně s indexem napadení horních dvou listových pater 40 a více % při posledním pozorování.

JEČMEN OZIMÝ (RF 37–61 BBCH, objevení se posledního listu až počátek květu)

Výskyty houbových chorob včetně chorob pat stébel jsou hodnoceny jako všeobecně slabé. Ojedinělý střední výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** zjistili v okrese Olomouc (Šternberk).

Pozorování padlí ječmene se provádí v plném odnožování (25 BBCH), při objevení druhého kolénka (32 BBCH) a na začátku metání (49–51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož.

Ošetří se porosty, u nichž je při prvních dvou pozorováních padlím ječmene napadeno 10 a více % rostlin (25 BBCH) nebo odnoží (32 BBCH), případně při indexu napadení horních dvou listových pater 40 a více % na začátku metání.

JEČMEN JARNÍ (RF 25–51 BBCH, 5. odnož viditelná až počátek metání)

Porosty jsou většinou rovnoměrně vzešlé, vzrůstově i vývojově vyrovnané, jen lokálně se na úvratích objevuje zastavení růstu, žloutnutí nebo řídnutí porostu.

První výskyt **padlí ječmene (*Blumeria graminis*)** pozorovali v okrese Olomouc (Šternberk) 29.4. Výskyty jsou prozatím všeobecně hodnoceny jako slabé.

Monitoring a indikace ošetření viz ječmen ozimý.

Z okresů Karviná (Dětmárovice) a Nový Jičín (Sedlnice) jsou hlášeny spíše ojedinělé střední výskyty **síťovité skvrnitosti ječmene (*Pyrenophora teres*)**.

Pozorování síťovité skvrnitosti ječmene se provádí na konci odnožování (29 BBCH), při objevení se posledního listu (37 BBCH) a začátkem metání (51 BBCH). Kontroluje se 20 rostlin (odnoží) při úhlopříčném průchodu porostem (10 míst krát 2 rostliny). Z každé rostliny se vybere jedna průměrně vzrostlá odnož. V prvních dvou termínech se určí počet rostlin (odnoží) s příznaky napadení, začátkem metání se vypočte index napadení horních dvou listových pater.

Ošetří se porosty, u nichž je napadeno 5 a více % rostlin (odnoží), případně při indexu napadení 50 a více %.

Ojedinělý střední výskyt vajíček **kohoutků (*Oulema spp.*)** pozorovali na porostu jarního ječmene v okrese Opava (Opava-Předměstí). Jinak jsou výskyty všech vývojových stádií v celé oblasti hodnoceny pouze jako slabé.

Pozorování imag se provádí po uplynutí 4 dnů (nemusí být za sebou) s maximální teplotou vyšší než 17 °C, které následují po splnění sumy efektivních teplot SET_{6,0} 110,0 °C denních stupňů DS (orientačně to bývá v období od konce dubna do poloviny května). Kontroluje se 100 smyků v porostech pšenice a ječmene na deseti různých místech rozložených na ploše pozemků (10 míst krát 10 smyků). Pozorování vajíček a larev se provádí po dosažení SET_{6,0} 400,0 °C DS (orientačně u ozimé pšenice ve fázi 32–37 BBCH). Pokud je vylíhlých larev méně než 50 %, pozorování se opakuje po týdnu do doby, než se zjistí 50 % vylíhlých larev. Kontroluje se 10 odnoží za sebou v řádku na 10 různých místech porostu (celkem 100 odnoží) ve vzdálenosti více než 20 m od okraje porostu.

Předpoklad škodlivého výskytu larev je při zjištění více než 70 brouků na 100 smyků. Ošetřuje se v době, kdy poměr vajíček a vylíhlých larev je 1 : 2 nebo vyšší.

OLEJNINY

Porosty ozimé řepky jsou většinou vyrovnané, zdravotní stav je velmi dobrý, ale téměř ze všech okresů hlásí praskání stonků důsledkem velmi intenzivního růstu. Objevují se šešuloví škůdci, v máku se objevují první okřídlené samičky mšice makové.

ŘEPKA OZIMÁ (RF 65–69 BBCH, plný květ až konec květu)

Střední výskyty imag **krytonosce šešulového (Ceutorhynchus obstrictus)** byly pozorovány v okrese Jeseník (Javorník-Ves, Vlčice).

Výskyt brouků se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od kvetení řepky (asi 30 % květů na hlavním stonku otevřených) do plného květu (asi 50 % květů na hlavním stonku otevřených, první korunní plátky již opadávají), fáze 63–65 BBCH, a jednou týdně v období dokvétání (velké množství korunních lístků již opadlo) do konce květu, fáze 67–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je v průměru 1 a více brouků na 1 rostlinu.

Střední výskyty imag **bejlomorky kapustové (Dasyneura brassicae)** pozorovali v okresech Jeseník (Javorník-Ves) a Prostějov (Němčice nad Hanou).

Výskyt imag se sleduje na rostlinách dvakrát týdně v období od žlutého poupěte do plného květu, fáze 59–65 BBCH, a jednou týdně v období od plného květu do konce květu, fáze 65–69 BBCH. Kontroluje se vždy namátkově vybraných 25 rostlin na protilehlých okrajích pozemku (celkem 50 rostlin).

Ošetření se provede u porostů, kde je pozorováno v průměru 0,25 a více imag bejlomorky kapustové na 1 rostlinu. Ošetření v době, kdy jsou již vylíhlé larvy, je neúčinné.

OKOPANINY

BRAMBOR (RF 09–31 BBCH, pokročilá fáze klíčení až počátek prodlužovacího růstu)

Lokálně jsou na vzešlých porostech v celé oblasti zjišťována další mrazová poškození projevující se deformacemi mladých listů.

CUKROVKA (RF 12–19 BBCH, 2 až 9 listů vyvinuto)

V porostech cukrovky i krmné řepy byly zjištěny první okřídlené samičky **mšice makové (Aphis fabae)**, a to 6.5. v okrese Prostějov (Výšovice, Žešov) a 9.5. v okrese Opava (Dolní Benešov, Malé Hoštice). Na Olomoucku (Litovel) již všechny okřídlené samičky opustily zimní hostitele. Zjištěné výskyty jsou zatím velmi slabé.

Ošetření se signalizuje u semenaček při zjištění prvních larev mšice makové se základy křídel, u technické cukrovky při ukončení hlavního přeletu, tj. když 95 % okřídlených mšic opustilo brsleny.

OVOCNÉ DŘEVINY

V intenzivních sadech převládají slabé výskyty škodlivých organismů, silnější výskyty jsou zjišťovány hlavně na neošetřovaných stromech v silničních stromořadích, extenzivních sadech a na rozptýlené zeleni. První výskyty samců obaleče jablečného ve feromonových lapácích se objevily na více lokalitách, místy byly střední až silné. Výskyty dalších sledovaných druhů motýlů jsou jen slabé nebo nulové. Silné výskyty housenek bekyně zlatofitné, způsobující místy až holožírý, jsou lokálně nacházeny v okrasných alejích jádřovin i peckovin.

Jádroviny

JABLOŇ (RF 65–71 BBCH, plný květ až velikost plodu do 10 mm)

Střední výskyty padlí jabloně (*Podosphaera leucotricha*) byly pozorovány v okresech Jeseník (Javorník-Město) a Šumperk (Temenice), silný výskyt v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

Ošetření se signalizuje v období sekundárního šíření choroby ve fázi 55 BBCH (zelené poupě) a opakuje se podle potřeby (infekční tlak, intenzita růstu, použitý přípravek) přibližně až do fáze 76 BBCH (plody velikosti vlašského ořechu).

Střední výskyt vlnatky krvavé (*Eriosoma lanigerum*) na kmenech jabloní byl zaznamenán v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

V období opadu plodů po odkvětu (fáze 71 BBCH – orientačně počátek až polovina června) se za škodlivý považuje výskyt kolonií vlnatky krvavé na 5 a více % kmenů.

První výskyty obaleče jablečného (*Cydia pomonella*) byly pozorovány 2.5. v okresech Nový Jičín (Štramberk) a Prostějov (Dětkovice), 4.5. v okrese Šumperk (Mohelnice) a 7.5. v okresech Frýdek-Místek (Rychaltice), Jeseník (Javorník-Město) a Olomouc (Vilémov u Litovle). Nálety do feromonových lapáků mají různou intenzitu, v okresech Frýdek-Místek a Nový Jičín jsou výskyty hodnoceny jako střední, v okrese Olomouc jako silný.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ošetření se provede vždy přibližně za týden po vyvrcholení letové vlny, pokud trvají vhodné podmínky pro kladení vajíček, tedy pokud večerní teploty ve 21 hodin středoevropského času dosahují alespoň 17 °C.

Silný výskyt housenek bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*) působící místy až holožír zaznamenali v jabloňových alejích v okresech Olomouc (Hodolany, Velká Bystřice) a Opava (Oldřšov).

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

HRUŠEŇ (RF 67–69 BBCH, vadnutí květů až konec květu)

Silný výskyt housenek bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*) byl pozorován na hrušňových alejích v okrese Olomouc mezi obcemi Hněvotín a Nedvězí a v okrese Prostějov mezi obcemi Klenovice a Obědkovice.

Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.

Peckoviny

SLIVOŇ (RF 69–72 BBCH, konec kvetení až velikost plodu do 20 mm)

Silný výskyt larev puklice švestkové (*Parthenolecanium corni*) pozorovali v okrese Olomouc (Vilémov u Litovle).

První výskyt mšice slíkové (*Brachycaudus helichrysi*) zaznamenali 1.5. v okrese Šumperk (Rovensko). Na neošetřovaných stromech v okrese Jeseník (Javorník-Město) je výskyt lokálně střední.

Napadení letorostů mšicemi se sleduje v období prvního opadu plodů po odkvětu až zbarvování plodů, fáze 71–81 BBCH (orientačně duben až červenec).

Ošetření se provede při napadení 5 a více % letorostů koloniemi mšic.

První výskyt obaleče švestkového (*Cydia funebrana*) ve feromonových lapácích byl pozorován v okrese Bruntál (Krnov-Ježník) 7.5. Výskyty v celé oblasti jsou v současné době slabé.

Přílet samců se sleduje dvakrát týdně od 1.5. do 15.9.

Ochrana proti současné, tj. první generaci obaleče švestkového, která působí propad plodů, není obvykle účelná. Pouze v letech s nízkou násadou plodů a velmi vysokou populační hustotou obaleče švestkového je vhodné ji provést, a to po zjištění první výrazné letové vlny. Ošetření se signalizuje v období letu imag letní generace, a to v první třetině letové křivky této generace. Ochranný zásah je vhodné směřovat proti právě se líhnoucím housenkám, tj. asi týden po vrcholu letové vlny. U raných a poloraných odrůd většinou stačí jedno ošetření. U pozdních odrůd, pokud nadále trvají vysoké přílety samců do feromonových lapáků, se provede druhé ošetření, a to přibližně 10 dnů po prvním.

TŘEŠEŇ

Holožír způsobený housenkami **bekyně zlatořitné (*Euproctis chrysorrhoea*)** byl pozorován i na třešňové aleji v okrese Olomouc mezi obcemi Senice na Hané a Unčovice. ***Za škodlivý se považuje výskyt 4 a více housenek v průměru na jeden letorost.***

Za oblastní odbor Opava zpracoval: Ing. Jan Sitek